

Oplegger politieke Vijfhoek 12/5: Effect Coronacrisis op arbeidsmarkt

- De notitie analyseert de impact van de economische schok door de Coronacrisis op de arbeidsmarkt voor verschillende groepen en sectoren; waarbij het gebleken is lastig te differentiëren tussen het 'reguliere' effect van de economische crisis op de arbeidsmarkt en het effect van de contactbeperkende maatregelen.
- Direct gevolg van de coronacrisis en de contactbeperkende maatregelen is een oplopende werkloosheid waarbij tegelijkertijd de kwetsbaarheid van de flexibele schil en zelfstandigen zichtbaar is geworden. De toegenomen flexibilisering maakt dat de economische schok sneller leidt tot een stijgende werkloosheid.
- Met name jongeren, praktisch geschoolden en mensen met een (niet-westerse) migratie achtergrond worden getroffen door werkloosheid. Alle sectoren in de economie worden geraakt, maar de impact is het grootst op de horeca, cultuur, recreatie, handel, zakelijke dienstverlening, vervoer, industrie en delen van de landbouw (met name de sierteelt).
- De lengte en de diepte van de recessie vragen om verschillend arbeidsmarktbeleid. Het crisispakket van het kabinet ondersteunt bedrijven en zelfstandigen op de korte termijn om te zorgen dat werkgelegenheid zoveel mogelijk behouden blijft ('labour hoarding') en inkomens op peil blijven.
- Ondertussen wordt steeds duidelijker dat deze crisis zeer diep zal zijn, blijvende gevolgen zal hebben en dat de economie zich zal moeten aanpassen. Op de langere termijn is 'labour hoarding' niet langer houdbaar of nuttig voor bedrijven en moet de aandacht van werkenden verschuiven naar het zoeken naar nieuw werk. Banen en bedrijven zullen verdwijnen en op andere plaatsen zal nieuwe werkgelegenheid ontstaan.
- In de ambtelijke vijfhoek leverde de houdbaarheid en timing van maatregelen om werkgelegenheid op peil te houden discussie op. Mogelijk zijn we al op punt beland waarbij er verder vooruit gekeken moet worden en actiever ingezet moet worden op herstructurering economie en aanjagen dynamiek arbeidsmarkt.

Besprekspunt 1: Hoe lang doorgaan met steunmaatregelen om de werkgelegenheid op peil te houden, wanneer is het tijd om over te stappen op beleid voor herstructurering economie en aanjagen dynamiek arbeidsmarkt?

Besprekspunt 2: Wat betekent dat voor de inzet van het kabinet de komende maanden?

- Er treden negatieve permanente effecten op qua loon- en productiviteitsniveau bij aanhoudende werkloosheid. Een individu geeft een signaal af aan werkgevers dat hij of zij minder productief is ("signalling effect") en werkloosheid verleidt werkzoekenden om een lager loon te accepteren. Op de lange termijn kunnen individuen door hoge werkloosheid ontmoedigd raken om naar werk te zoeken en stoppen met meedoen op de arbeidsmarkt. Aanhoudende werkloosheid raakt tevens andere kwetsbare groepen in de samenleving zoals mensen met een arbeidsbeperking en niet-werkenden. Daarnaast treedt skill mismatch op: werklozen die van beroep wisselen benutten vaak in hun nieuwe werk een deel van hun aanwezige vaardigheden niet meer, waardoor deze verloren gaan en hun productiviteit en loon permanent afnemen.
- Huidige trends zullen doorzetten en worden wellicht versterkt of versneld door de coronacrisis en de recessie die daaruit volgt, zoals digitalisering, reshoring en thuiswerken. Dit biedt tegelijkertijd kansen voor nieuwe werkgelegenheid of verbeterde mogelijkheden om werktijd in te delen.
- Reeds geïdentificeerde strategische opgaven zijn nu pregnanter, zoals de toenemende flexibele schil en de opgave op het gebied van duurzaamheid en klimaat (mogelijke eisen voor vergroening in ruil voor steun) omdat ze sterke invloed hebben op de verdeling van de lasten en de lasten van deze crisis.